

Modi memorandi

RADA NAUKOWA

Przemysław Czapliński

Ewa Domańska

Andrzej Gwóźdź

Katarzyna Jagodzińska

Violetta Julkowska

Joanna Kalicka (sekretarz)

Katarzyna Kaniowska

Kornelia Kończal

Tomasz Majewski

Magdalena Marszałek

Marcin Napiórkowski

Małgorzata Omilanowska

Małgorzata Pakier

Jacek Purchla

Magdalena Saryusz-Wolska (koordynacja naukowa)

Robert Traba (przewodniczący)

Jerzy Trzebiński

Anna Zalewska

Modi memorandi

Leksykon kultury pamięci

redakcja
Magdalena Saryusz-Wolska, Robert Traba
współpraca: Joanna Kalicka

Wydawnictwo Naukowe Scholar
Warszawa 2014

Redakcja i korekta: Magdalena Pluta
Redaktor prowadzący: Łukasz Żebrowski

Copyright © by Centrum Badań Historycznych Polskiej
Akademii Nauk w Berlinie, Berlin 2014, and for this edition by
Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2014

Publikacja powstała w ramach projektu „Modi memorandi.
Interdyscyplinarny leksykon terminów pamięci zbiorowej”
finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki na podstawie
decyzji nr 2011/01/HS3/01726, realizowanego przez Centrum
Badań Historycznych Polskiej Akademii Nauk w Berlinie.

ZENTRUM für HISTORISCHE FORSCHUNG BERLIN
der Polnischen Akademie der Wissenschaften
CENTRUM BADAŃ HISTORYCZNYCH
Polskiej Akademii Nauk w Berlinie

ISBN 978-83-7383-661-7

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Krakowskie Przedmieście 62, 00-322 Warszawa
tel./fax 22 826 59 21, 22 828 95 63, 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 105, 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: Master, Łódź
Druk i oprawa: KM Druk, Łódź

Spis treści

Podziękowania	11
Wprowadzenie	13
Afekt	31
Akulturacja	33
Amnestia	37
Anamneza	37
Apokryf	39
Archeologia uspołeczniiona	42
Architektura	43
Archiwum	45
Aura	51
Autentyczność	51
Autobiografia	53
Białe plamy	59
Biblioteka	60
Biografia	61
Bohater	67
Bytowość	71
Cenzura	73
Ciało	73
Cmentarz	79
Czas	84
Dawność w teraźniejszości	89
Digitalizacja	90
Długie trwanie	92
Doświadczenie	94
Druk	99
Dryfująca luka	101
Dyskurs	102
Dziedzictwo	106
Ego-historia	112
Engram	115
Etyka	116

Falsyfikat	123
Fantazmat	125
Fetysz	127
Figury pamięci	128
Film	132
Folklor	135
Fotografia	140
Gatunek	142
Genealogia	145
Hagiografia	148
Hegemonia	149
Historia	153
Historia drugiego stopnia	160
Historia mówiona	161
Historia praktyczna	163
Historia ratownicza	168
Historia żywa	169
Historyzm	171
Ikonosfera	173
Implant pamięci	175
Inscenizacja	176
Instytucjonalizacja	178
Intertekstualność	180
Kanon	182
Kinematografia	186
Klasa społeczna	188
Kolekcja	190
Komiks	192
Konflikt pamięci	193
Krajobraz	195
Kult	199
Kultura historyczna	201
Literatura	205
Lustracja	211
Martyrologia	213
Media pamięci	213
Medium	216
Melancholia	221
Mem	222
<i>Memory boom</i>	224
Metafory pamięci	225
Miejsce	227
Miejsce pamięci	229
Milczenie	234
Mit	237
Mnemotechnika	240

Muzeum	246
Muzyka	251
Naród	253
Narracja	259
Nawyk	267
Negacjonizm	268
Nie-miejsce	270
Niepamięć	272
Nostalgia	274
Nośnik pamięci	278
Nowe media	280
Nowoczesność	282
Obowiązek pamięci	286
Obraz	289
Odpominanie	301
Ofiara	304
Ojczyzna	310
Oralność	311
Palimpsest	318
Pamiątka	322
Pamięć fałszywa	324
Pamięć funkcjonalna	325
Pamięć globalna	326
Pamięć historyczna	328
Pamięć indywidualna	330
Pamięć komunikacyjna	335
Pamięć kulturowa	337
Pamięć lokalna	339
Pamięć magazynująca	341
Pamięć performatywna	342
Pamięć popularna	342
Pamięć protetyczna	343
Pamięć zbiorowa	346
Pamiętanie	351
Pamiętnik	356
Patriotyzm	357
Pismo	359
Płć	364
Pojednanie	369
Pokolenie	372
Polityka historyczna	378
Pomnik	387
Popioły	389
Postpamięć	389
Powidok	392
Praca pamięci	393
Przeciw-pamięć	396
Przemysł pamięci	403
Przestrzeń doświadczenia/horyzont oczekiwania	408

Przestrzeń pamięci	409
Przeszłość	411
Przyszłość	416
 Radiofonia	419
Rasa	420
Rekonstrukcja	421
Relikwia	428
Reminiscencja	430
Reprodukcja	431
Rewizja	433
Reżim historyczności	435
Rozliczenie	437
Ruina	442
Rytuał	444
Rzecz	446
 <i>Sacrum</i>	452
Semantyka historyczna	453
Semiofor	454
Solidarność anamnetyczna	455
Społeczne ramy pamięci	457
Sprawiedliwość okresu przejściowego	457
Stereotyp	460
Symulakrum	462
Szczątki	463
Sztuka	465
 Ślad	470
Świadectwo	473
Świadomość historyczna	478
 Teatr	484
Telewizja	485
Teraźniejszość	488
Tożsamość	489
Tradycja	496
Trauma	501
Turyzm	506
 Upamiętnienie	509
Ustawy pamięciowe	514
 Wina	516
Władza	518
Wspomnienie	523
Wspólnota pamięci	525
Współczynnik humanistyczny	527
Wyobrażenia	529
Wyparcie	532
 Zabytek	535
Zagłada	537

<i>Zakhor</i>	544
<i>Zapomnienie</i>	545
<i>Zła pamięć</i>	550
<i>Zmaza</i>	552
<i>Zmysły</i>	554
<i>Zwrot pamięciowy</i>	557
 <i>Źródło</i>	 559
 <i>Żałoba</i>	 561
 <i>Noty biograficzne członków Rady Naukowej</i>	 563
 <i>Indeks nazwisk</i>	 569
 <i>Indeks wybranych pojęć</i>	 589